Τὸ πορτραῖτο τοῦ Μυσέ — Ἔργο τοῦ Λαντέλ.

ΑΠΟ ΤΗΝ ΖΩΗΝ ΤΩΝ ΠΟΙΗΤΩΝ

Ο ΜΥΣΕ ΖΟΓΡΑΦΟΣ ΚΑΙ ΜΟΝΤΕΛΛΟ

Ἕνα μνημεῖον τοῦ Μυσέ. Τὸ μοντέλλο πού...δὲν μοιάζει! Ἡ ἀπορία ἑνὸς ζωγράφου. Τὰ διάφορα πορτραῖτα τοῦ ποιητοῦ. Τὸ ταλέντο τοῦ Μυσέ. Ἔνδοξος, κομψός, ὡραῖος, κατακτητής. Ἕνα ἀνέκδοτόν του. Τὸ σκίτσο τῆς Γεωργίας Σάνδης. Τὸ πορτραῖτο τοῦ Λαντέλ. Εἶχε προφίλ...κατσίκας... κ.λ.π. κ.λ.π.

Τὸ Φεβρουάριο τοῦ 1906, λίγον καιρὸ μετὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια τοῦ μνημείου τοῦ ἀνεγερθέντος εἰς μνήμην τοῦ μεγάλου ποιητοῦ Ἀλφρέδου ντὲ Μυσέ, κοντὰ στὸ Γαλλικὸ θέατρο τῶν Παρισίων, ἐδημοσιεύθη στὸν παρισινὸ «Χρόνο» μιὰ ἐπιστολὴ προερχομένη ἀπὸ ἕνα γέρο, ὀγδοντάρη ζωγράφο διαμένοντα στὴ Μαντόν.

Ὁ ζωγράφος αὐτός, ὀνόματι Λαντέλ, εἶχε δῆ στὶς ἐφημερίδες τὴ φωτογραφία τοῦ μνημείου τοῦ Μυσέ, ἀλλὰ δὲν μποροῦσε ν' ἀναγνωρίση καθόλου τὸν ποιητὴ τῶν «Νυκτῶν» εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ντυμένου μὲ τὴ μόδα τοῦ 1830 νέου, πάνω ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἔγερνε ἡ Μοῦσα.

Ἡ παρατήρησις τοῦ γέρο-Λαντὲλ ἦταν κατ' ἐξοχὴν ἄξια προσοχῆς γιατὶ ὁ ἴδιος τὸ 1851 εἶχε κάνει τὸ πορτραῖτο τοῦ Μυσέ.

— Ὄχι! ἐβεβαίωνε ὁ γηραιὸς καλλιτέχνης, ὄχι δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ Ἀλφρέδος ντὲ Μυσέ, δὲν εἶνε αὐτὸς ὁ Μυσὲ μου, ποὺ ἤρθε καὶ πόζαρε στὸ ἀτελιέ μου.

Τὸ γεγονὸς στὴν περίστασι αὐτὴ εἶναι, ὅτι ὁ Ἀντωνῖνος Μερσιέ, ὁ κατασκευαστὴς τοῦ μνημείου τοῦ Μυσέ, ἐχρησιμοποίησε γιὰ μοντέλλο του τὸν Ἀλβέρτο Λαιτπέρ, ἠθοποιὸν καὶ ἑταῖρον τῆς Γαλλικῆς Κωμῳδίας, ὁ ὁποῖος κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν εἶχε καταπληκτικὴν ὁμοιότητα μὲ τὸν Μυσὲ—ἀλλὰ πάντως δὲν ἦταν βέβαια κι' ὁ ἴδιος!

Γιὰ ν' ἀνευρεθῇ ὅμως ὁ πραγματικὸς Μυσέ, δὲν ἔχομε πειρὰ ν' ἀνατρέξομε στὰ πορτραῖτα του ποὺ ἔγιναν ὅσο ἀκόμα ἔζουσε.

Ἰδοὺ ἐν πρώτοις ἕνας Μυσὲ παιδάκι, ὡραῖο ξανθόμαλλο τριῶν μόλις ἐτῶν, ζωγραφισμένο ἀπὸ τὸ φλαμανδὸ καλλιτέχνη Βὰν Μπρέ. Στὸ πορτραῖτο αὐτὸ ὁ Μυσὲ εἶνε καθήστος μ' ἕνα ποκαμισάκι μόνο, τὰ ποδαράκια του βουτᾶνε σ' ἕνα ρυάκι καὶ κοντά του ὑπάρχει ἕνα μεγάλο σπαθί, ποὺ τὸ εἶχε ζητήσει ὁ ἴδιος... «γιὰ νὰ ἀμυνθῇ ἐναντίον τῶν Βατράχων!..»

Ἕνα ἄλλο πορτραῖτο, τοῦ Μυσέ, ἔργον τοῦ Ντυφύ, μᾶς τὸν δείχνει πλάϊ στὸν ἀδελφό του, λίγα χρόνια μεγαλύτερο. Ἀκουμπώντας μὲ χάρη πάνω στὸν Παῦλο ντὲ Μυσέ,μὲ τὸ ὡραῖο του πρόσωπο πλαισιωμένο ἀπὸ τὶς μετάξινες μποῦκλες του ὁ Ἀλφρέδος εἶνε σὰν ἕνα κοριτσάκι ποὺ ζητάει προστασία ἀπὸ τὸν μεγαλύτερό του ἀδελφό...

Τὰ χρόνια ὅμως περνοῦν.Τὸ χαριτωμένο παιδάκι ἔχει γίνει πειὰ ἕνας κομψὸς καὶ ὡραῖος νέος, φαιδρὸς καὶ τολμηρὸς...

Ὁ ποιητὴς εἶνε πειὰ δέκα ἐννιὰ χρόνων. Ἔχει γράψει τὰ «Ἰσπανικὰ καὶ Ἰταλικὰ Παραμύθια», βρίσκεται στὴ λαμπρὴ χαραυγὴ τῆς ζωῆς του, εἶνε ὁ ἔνδοξος ποιητὴς τοῦ «Δὸν Πάεζ», καὶ τῆς «Μπαλλάντας στὴ Σελήνη»

Ὀλίγα χρόνια κατόπιν ὁ Δαυὶδ ντ' Ἀνζὲρ ἐσκάλισε σ' ἕνα μετάλλιο τὸ ὡραιότατο πρόσωπο τοῦ Μυσέ, γιὰ τὸ ὁποῖον ὁ Θεόφιλος Γκωτιὲ ἔγραφε: «*Νομίζεις ὅτι βλέπεις τὸν Ἀπόλλωνα!*» Ἐπὶ πολλὰ ἔτη ὁ Μυσὲ διατηρεῖ τὴν χάριν τῆς νεότητός του, τὴν ὁποίαν ἐπαυξάνει ἡ μεγάλη του κομψότης.

Ὁ «δανδισμὸς» μεταξὺ τοῦ 1835 καὶ 1840 βρίσκεται στὸ ζενίθ. Μέσα στοὺς νεαροὺς λεοντιδεῖς τῶν Παρισίων ποὺ συχνάζουν στοῦ Τορτόνι καὶ γιὰ τοὺς ὁποίους ἡ ἐκλογὴ ἑνὸς κουστουμιοῦ εἶνε ζήτημα σπουδαιότατο, ὁ Μυσὲ διακρίνεται γιὰ τὶς κομψότατες ἐμφανίσεις του.

Ἡ γυναῖκες τὸν λατρεύουν, εἶνε ἔνδοξος, ὡραῖος, κοσμικός, ὑπέροχος!

Νὰ τώρα καὶ ἡ περιγραφὴ ἑνὸς χοροῦ στῆς κυρίας Λουΐζας Κολὲ στὸν ὁποῖον παρευρίσκετο καὶ ὁ ποιητής.

«Ἰδοὺ μεταξὺ τῶν χορευτῶν καὶ ὁ Μυσέ:

Λεπτός, μεγαλόσωμος καὶ ντυμένος μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιμέλεια. Φορεῖ κοστούμι ἀνοιχτὸ πράσινο μὲ μπάλλινα κουμπιά. Στὸ μεταξωτὸ σκούρο γιλέκο του ἀστράφτει μιὰ χρυσὴ ἁλυσίδα. Δύο κουμπιὰ ἀπὸ δύο κλείνουν πάνω στὸ στῆθός του τὶς πτυχὲς τοῦ μπατιστένιου ποκαμίσου του. Ἡ στεγνὴ ἀπὸ μαῦρο ἀτλάζι γραβάτα του, δεμένη σὰν λαμπὶ ἔκανε ζωηρότερο τὸ θαμπὸ χρῶμα τοῦ προσώπου του...»

Ἔτσι ἀκριβῶς,μὲ κάποιαν δόσιν ἀλαζονείας καὶ προπετείας, ὅπως ἀρμόζει στὸν ἀληθινὸ δανδῆ, δείχνουν τὸ Μυσὲ στὰ τριάντα του χρόνια ἡ σιγκίνα τοῦ Λαμὶ (1841) καὶ στὰ σαράντα του μιὰ λιθογραφία τοῦ Γκαβαρνί. Ἀναρίθμητα εἶνε τὰ πορτραῖτα τοῦ Μυσὲ «δανδῆ». Κανένα ὅμως δὲν ἱκανοποιοῦσε τὸν ποιητὴ ὁ ὁποῖος μὲ μερικοὺς σατυρικοὺς του στίχους εἰρωνευόταν τοὺς πορτραιτίστας του, ποὺ κατεδίωκαν μανιώδεις μίαν ἀπατηλὴ καὶ ψευγαλέα χίμαιρα: τὴν ὁμοιότητά του.

Νὰ τί γράφει ὁ ἴδιος γιὰ τοὺς πορτραιτίστας καὶ τοὺς σκιτσογράφους του.

Ὁ Νικάρ ὁ' ἕνα προφίλ
μὲ πικρίστεψε.
Ὁ Λαντὲλ μ' ἔκανε κοιμισμένο,
Κατὰ τὸ ἥμισυ.
Ὁ Μάνεν μ' ἔφτιαξε ξυπνητὸν
Κατὰ τὸ ἥμισυ.
Μόνος ὁ Ζιρὼ μὲ μιὰ νοήμονη μορφὴ
Ἄγριος.
Μ' ἔκανε, ἀπὸ ἀγάπη στὴν ἀλήθεια
Ἥλιος.
Τί θὰ μποροῦσε νὰ κλωσοῦμε σ' αὐτὴ τὴ φωλιὰ
Ὁ Γκαβαρνί;

Στὶς περιστάσεις αὐτὲς ὁ Μυσὲ ἅρπαζε, ἔτσι γιὰ γούστο, τὸ μολύβι καὶ προσπαθοῦσε ν' αὐτοσχεδιάσῃ ὁ ἴδιος τὸν ἑαυτό του, σε καρικατοῦρα πάντα, τονίζων ἰδιαιτέρως τοὺς κομψατισμοὺς τῶν μαλλιῶν του, τὴ μύτη του καὶ τὴ λεπτότητα τῆς μέσης του.

Ὁ Μυσὲ ἦταν πράγματι προικισμένος μὲ ἰδιοφυῆ καρικατουρίστα. Ἕνα βράδυ παρουσία τῆς πριγκηπίσσης Μπελιογιόζ, διατείνεται ὅτι εἶνε ἱκανὸς τὰ πάντα νὰ γελοιοποιήσῃ, ἀκόμη καὶ τ' ἀρχαῖα ἀγάλματα. Ἡ πριγκήπισσα ὑπεστήριξε ὅτι ἡ κανονικότης τῶν χαρακτηριστικῶν καθιστοῦσαν τὸ πρᾶγμα ἀδύνατον.

—Νομίζετε, ἀπάντησε ὁ Μυσὲ. Ἐ! λοιπόν, ἂν θέλετε μπορῶ νὰ κάνω ἀμέσως τὸ σκίτσο σας.

—Σᾶς προκαλῶ.

Μὲ μερικὲς μολυβιὲς ὁ Μυσὲ ἐζωγράφισε στὸ χαρτὶ μιὰ γελοιογραφία τῆς πριγκηπίσσης τόσο ἀστεία, ἀλλὰ καὶ τόσο ἀκριβῆ, ποὺ ὁ κόσμος ἔσκασε στὰ γέλοια ἐκτός, ἐννοεῖται, ἀπὸ τὴν ὡραία Μιλανέζα.

Ἂς σημειωθῇ ὅμως ὅτι ὁ Μυσὲ δὲν διέπρεπε μόνον στὴ γελοιογραφία, ἀλλὰ καὶ στὰ «σοβαρὰ» σχεδιάσματα. Ἡ ζωγραφική ἦταν ἡ ἀδυναμία του. Τὸ πορτραῖτο τοῦ πατέρα του, τὸ τοῦ Βύρωνος καὶ κυρίως τὰ σχεδιάσματα,ποὺ ἄφησε, τῆς Γεωργίας Σάνδης,δείχνουν ἀληθινὸ ταλέντο. Τὸ σχέδιο μάλιστα αὐτὸ ποὺ παριστᾷ τὴ Γεωργία Σάνδη ὁρθία μὲ μιὰ βεντάλια στὸ χέρι, εἶνε πολὺ περίεργο γιὰ τὴ λεπτότητά του καὶ ὑπενθυμίζει τὶς γιαπωνέζικες ἐστάμπες.

Πάντως ἂν θέλῃ κανεὶς νὰ μάθῃ τὰ ἀκριβῆ χαρακτηριστικὰ τοῦ ποιητοῦ, δὲν πρέπει βέβαια νὰ λάβῃ ὑπ' ὄψει του τὶς καρικατοῦρες ποὺ ἔχει κάνει ὁ ἴδιος. Ἡ πιστότερη ἀπόδοσις ὑπάρχει στὸ παστὲλ ποὺ ἔκανε ὁ Λαντὲλ τὸ 1854.

Ὁ Λαντὲλ εἶνε ὁ μόνος σχεδὸν ποὺ κατώρθωσε ν' ἀποδώσῃ χωρὶς ἠδυπάθειαν καὶ ἐξιδανίκευσιν τὸ μακρὺ πρόσωπο τοῦ Μυσέ, μὲ τὰ γωνιώδη μᾶλλον χαρακτηριστικά του, τοῦ ὁποίου τὸ προφὶλ ἔμοιαζε κάπως, κατὰ τὰ λεγόμενα πολλῶν συγχρόνων του, μὲ τὸ προφὶλ..... κατσίκας!...

Ὁ Μυσὲ ἐπῆγε γιὰ νὰ γίνῃ τὸ πορτραῖτο του αὐτὸ τέσσερες ἢ πέντε φορὲς στὸ ἀτελιὲ τοῦ Λαντέλ. Καὶ κάθε φορὰ ποὺ ἐπήγαινε, ὁ καλὸς ζωγράφος ἐφρόντιζε νὰ ἔχῃ μερικοὺς ἐκλεκτοὺς καλεσμένους γιὰ νὰ διασκεδάζῃ τὸ μοντέλλο του.

Ὅσο διαρκοῦσαν οἱ σύντομες αὐτὲς πόζες, ὁ ποιητὴς συζητοῦσε καὶ ἀπήγγελλε καὶ ὁ Λαντὲλ ἐπωφελεῖτο γιὰ ν' ἀποτυπώσῃ ὅλη τὴν ποιητικὴν ἔκφρασιν ποὺ ἔπαιρνε τὸ πρόσωπό του.

Ἡ Γεωργία Σάνδη—Σκίτσο τοῦ Ἀλφ. Μυσέ.

1) Ὁ Μυσὲ μὲ τὸν ἀδελφό του Παῦλο.
2) Ὁ Μυσὲ μικρούλης.